

ESAS Teataja nr 62/juuli 2012

LÄHEMAD ÜRITUSED

Laupäeval 4. ja pühapäeval 5. augustil Võrtsjärve ääres Vaiblas **ESAS XI suvekool**, mis toimub juba tuttavas kohas – Paul Kuldkepi kodutalus Nõmmeotsal.

Kavas on arutleda regionaalse spordiga seonduvat, kas ja mis moel see väärib jäädvustamist, kuidas on sellega lugu üldiselt Eestis ja konkreetsemalt kohapeal, Mulgimaal. Seepärast tulebki ühte koolitundi läbi viima pikka aega Viljandimaa spordielu juhtinud Ilmar Kütt, kes ka väga visa järjekindlusega on vedanud mulkide spordi jäädvustamist, mis siiani on kahe raamatu näol jõudnud aastasse 1965.

Teiseks teemaks on kergejõustiku EMist inspireeritud arutlus selle ala arengukäigu üle nii maailmas kui meie kodusel Maarjamaal. Loodetavasti tuleb oma meenutuste ja mõtetega teema arendusele kaasa aitama olümplane Laine Erik-Kallas.

Suvekoolist osavõtmiseks on vajalik hiljemalt 31. juuliks registreeruda (kohtade arv on piiratud, seega varasematel registreerujatel on eelis) osavõtumaksu (6 eurot, mitteliikmetel 10 eurot) tasumisega Eesti Spordiajaloo Seltsi arveldusarvele nr. 10152001602002. Tallinna osakonna liikmed saavad selle maksta ka oma osakonna laekurile. Ka võib jätta (või kulleriga saata) oma osavõtusoovi ja seda kinnitav rahatäht Eesti Spordimuuseumi (Tartu, Rüütli 15) seltsi esimehe Enn Mainla (tel. 7300754, 56497632) kätte või tema nimele kinnises ümbrikus muuseumi valvelauda.

Osavõtumaksu tasunutele kindlustatakse majutus (kaasa tuleb võtta oma voodivarustus, magamiskott vmt. Loomulikult on piisavalt ruumi soovi korral ka telkimiseks. Piiratud arvul on võimalik ka lähedalasuvas puhkemajas pisut mugavamad (pole vaja oma voodivarustust tassida) küljealust saada 2 euro eest, milleks on vajalik aegsasti eraldi soovi avaldada), toitlustamine (õhtu- ja hommikusöök ning kaks lõunat) ja tasutakse kohalesõidu kulud (avalduse alusel bussipiletite esitamisel või eraauto puhul kaugusele vastava bensiinitšeki

lisamisel, kusjuures eeldatakse reeglina autos vähemalt kolme kaasreisijat, milleks Tallinna osakonna liikmetel palutakse hiljemalt augusti esimestel päevadel võtta kontakti oma osakonna juhatusega ja tartlastel jt. lõunapoolt sõitjatel juhatusega spordimuseumis, kes korraldab reisiseltskondade komplekteerimist).

Saabumine Vaiblasse Nõmmeotsa tallu on 4. augustil hiljemalt kell 12.00. Kohapeal teatakse täpsem ajakava, milles loomulikult on jäetud koolitundide kõrval aega ka sportlikuks lõõgastuseks ja karastamiseks Võrtsjärve voogudes, muidugi ka OMil juhtuvaga kursis hoidmiseks. Koduteele on planeeritud asuda pühapäeval kella 16.00 paiku.

Kolmapäeval, 5. septembril kell 12.00 – ESAS seltsipäev, kus on lootust kuulata värsked olümpiamuljeid Londonist.

Neljapäeval, 20. septembril kell 16.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtu TLÜ raamatukogu kohvikus (Pärnu mnt. 41), kuhu külaliseks on oodata põnevat persooni.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda. Täpsemat infot palume jälgida ESMi kodulehelt – www.spordimuseum.ee/eesti--spordiajaloo-selts

KROONIKA

KÜLALISEKS SPORDITEADLANE

Ille Palm

4. aprilli seltsipäeva külaliseks oli spordiõppejõud ja -teadlane, endine edukas kergejõustiklane Tõnis Matsin.

Tõnis Matsin esinemas ja rahvas kuulamas

Lapsena sunnitult seitse aastat Siberis elanud, tuli ta perekonnaga tagasi Põlvasse ja lõpetas Põlva keskkooli 1965. aastal. Kuigi huvid kaldusid keemia ja füüsika poole, astus ta kehakultuuriteaduskonda, kuna oli juba koolis tublisti sportinud. Tema põhialaks sai 800 meetri jooks ja treeneriks ülikoolis Alfred Pisuke. Eeldused lubanuks ka kümnevõistlusele mõelda, milleks aga mõned alad olid liiga nõrgad. Spordi tippaeg jäi Matsinil 70ndate aastate algusesse.

Peale ülikooli lõpetamist jäi ta tööle Atko Viru uurimisrühma, kus oli aktiivne ja hea seltskond. Tema esimesteks uurimisobjektideks said Eesti tippsuusatajad, ta hakkas uurima hapnikutarbimist (väsimuse tekkimist). 1984. aastal õnnestus tal stažeerida Helsingis. Sporditeadlaseks on Tõnis Matsin jäänudki, kuigi tänapäeval sporditeaduse eest ei maksta ja praktilist suunda selles ei hinnata.

Tõnis Matsin on ka aktiivne klubiinimene – jahimees, tennisemängija ja Rotary klubi liige. Ka tema kolm last tegelevad kõik spordiga.

NÄITUS PÕNEVATEST FONDILEIDUDEST

11. aprillil spordimuuseumis avatud näitus sarjast „Pilk varakambrisse” järjenumbriga IX ja alapealkirjaga "Puujalast punalipuni" oli vaadata maikuu lõpuni. Näitus tõi külastajate ette fondides peidus olnud eksponaate mitmest erinevast teemavalikust. Näha sai hulgaliselt omanäolisi auhindu ja sportlaste kingitud esemeid – karahvinidest nukkudeni ja ajanäitajatest ehetereni, samuti kirjutusvahendeid ja muid tarbeesemeid, eriti sportlaste tervisega seonduvalt. Näiteks oli ritta pandud valik eelmise sajandi keskpaigast pärinevaid ajaloolisi veloergomeetreid ja muid omapäraseid esemeid (*vt pilte allpool*).

SPORTLIK ÜLLATUSKÜLALINE

Viive Reesar

Varasemalt plaanitud külaline, kultuuriminister Rein Lang ei saanud tiheda töögraafiku tõttu 17. aprilli ESAS Tallinna osakonna seltsiõhtul osaleda. Õhtu sisustas TLÜ raamatukogu kohviku saalis Valeri Maksimovi kutsel tema sõber Jaanus Rahumägi (*pildil*). Neid seob tutvus 1981. aastast alates.

Külalist oli kuulama tulnud 30 seltsi liiget.

Jaanus pajatas endast, et oli lapsena pikk sportlik poiss, keda huvitasid paljud spordialad, aga meelisalaks sai TSIK-is õpitav klassikaline maadlus ning tubli harjutamise tulemusena sai temast Tallinna noortemeister. 1970. aastatel hakkasid võluma kulturism ja karate. 1987. aastal sai Jaanusest Eesti meister karates. 1990. aastal moodustus karate klubi 600 liikmega, mille treeneriks sai Jaanus.

Jaanus tõdes, et tema noorusajal oli sporditegemine au ja kuulsus, tänastel noortel aga päevakorral rahaküsimus. Praeguseks on Jaanusest saanud teist korda

Riigikogu koosseisus töötav ametnik. Hommikul ujub ta basseinis 1 km enesetunde parandamiseks ja vaimu värskenduseks.

Täname Jaanust, soovime head käekäiku ja tegevust Eesti asja ajamisel meie kõigi heaks.

ESIMEST KORDA LONDONIS!

Daimar Lell

18. aprillil rahvusraamatukogus avatud näitus annab ülevaate olümpiamängude ajaloost, Eesti sportlastest olümpial ja Londonist kui olümpialinnast. Londonis on olümpiamänge peetud küll juba kaks korda, kuid eestlased ei olnud osalised 1908. aastal ega ka nelikümmend aastat hiljem – 1948. Siit siis näitus oma nime saigi – eestlasi ootab ees esimene olümpia Londonis.

Sada aastat tagasi alguse saanud eestlaste olümpialugu tutvustav näitus avas ukseid täpselt sada päeva enne järjekordseid olümpiamänge. Näituse avasõnad ütlesid rahvusraamatukogu peadirektor Janne Andresoo, Briti suursaadik Chris Holtby, Eesti Olümpiakomitee president Mart Siimann ja Eesti Spordimuuseumi direktor Daimar Lell. Sümbolse avalindi löikas läbi ning kuulutas näituse avatuks Pekingi olümpiavõitja kettaheitel Gerd Kanter.

Avamisel kuulutas Eesti Spordimuuseum välja ka kuni olümpiamängude lõpuni kestva laste joonistusvõistluse teemal „Pilt olümpiaaraamatusse“.

Rikkaliku fotomaterjaliga varustatud väljapanek kätkeb ka mitmeid unikaalseid eksponaate – eestlaste esimest olümpiamedalit, dokumente, suveniire, kunstiteoseid. Samuti saab siit ülevaate Londoni olümpiarajatistest. Näituse kohal kõrguv kell tiksub aega Londoni olümpiamängude alguseni.

Eesti Olümpiakomitee, Eesti Rahvus-raamatukogu, Eesti Spordimuuseumi ning Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendatud Kuningriigi Suursaatkonna koostöös sündinud näitus oli avatud 24. maini.

Avamisel (ees vasakult) Gerd Kanter, Chris Holtby, Neinar Seli, Mart Siimann, Daimar Lell

Kanter linti lõikamas

Vaateid näitusele

PILT OLÜMPIARAAMATUSSE

18. aprillil väljakuulutatud laste joonistusvõistluse võidutöö jääb Londoni olümpiaaraamatusse trükituna igaveseks Eesti spordilukku.

Joonistusvõistlus kestab Londoni olümpiamängude lõpuni ning osaleda saavad kõik soovijad. Parimad tööd selgitab žürii välja neljas erinevas vanuserühmas: eelkooliealised lapsed, algklasside, keskastme ja gümnaasiumiõpilased. Iga vanusegrupi kolm paremat saavad auhinnad.

Kõik lapsed saavad joonistada just sellise suveolümpiamängude teemalise pildi nagu neile meeldib – kujutada võib nii Eesti sportlasi, hingelähedasi võistlusalasid kui ka muud olümpiateemalist või Londoni mängudega seonduvat.

Joonistatud pildid võib saata aadressile Eesti Spordimuuseum, Rüütli 15, Tartu, 51007 või e-postiaadressile rita@spordimuuseum.ee. Kõik tööd tuleb varustada joonistaja andmetega (nimi, vanus, kool/klass või lasteaed ning kontaktandmed). Vastasel korral ei saa võidu korral auhinnasaajaga ühendust võtta. Peavõidu (kõikide vanuserühmade kokkuvõttes parim töö) saanud töö kuulutatakse välja 10 päeva jooksul pärast suveolümpiamängude lõppu ning see leiab oma koha ilmuvas Londoni olümpiaaraamatus. Žüriil võib raamatus trükkimiseks valida välja ka rohkem kui ühe töö.

AASTA SPORDIRAAMAT ON „MEIE KERES”

Daimar Lell

20. aprillil kuulutati välja esimene Georg Hackenschmidt raamatuauhinna võitja. Žürii otsuse põhjal pälvis auhinna 2011. aasta eest Valter Heuri teos “Meie Keres”, mille andis välja kirjastus Argo. Auhind anti kirjastuse esindajale kätte Tartus toimunud Eesti Olümpiaakadeemia täiskogul.

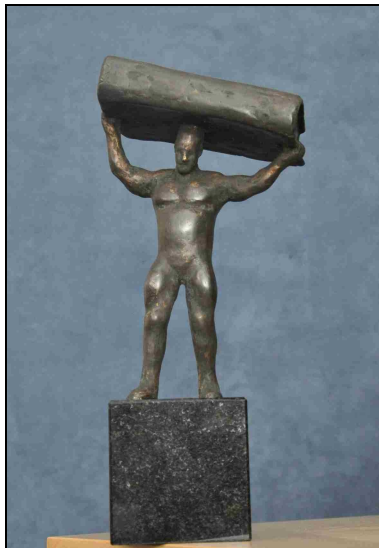

*Žürii koosolekul
ümber ümarlaua
(vasakult): Priit
Pullerits (seljaga),
Daimar Lell,
Kalle Voolaid,
Mart Siimann
ja Neinar Seli*

Žürii esimehe ajakirjanik Priit Pulleritsu sõnul ei olnud valiku tegemine kerge, kuid žürii jõudis lõpuks otsuseni siiski üksmeelselt. “Meie Keres” on raamat, mis on tunnistuseks kahe mehe, maailmakuulsa maletaja Paul Kerese ja maletajast literaadi Valter Heueri, suurest pühendumusest. Lugejate ette jõudnud meistriteoses on autor põhjalikult, täpselt ja meeldejäävalt kirja pannud maailma kõrgeimasse maletippu jõudnud kaasmaalase elu- ja kannatusloo.

Georg Hackenschmidt raamatuauhinda annavad ühiselt välja Eesti Spordimuuseum ja Eesti Olümpiaakadeemia ning selle saab iga kalendriaasta jooksul ilmunud üks eestikeelne sporditeemaline raamat, mis räägib žürii arvates parimal moel spordist, spordi mõttest, ausast mängust ja liikumise rõõmust.

Raamatuauhinna nime valikul lähtusid auhinna väljaandjad arusaamast, et Georg Hackenschmidt oli nii edukas sportlane kui ka rahvusvaheliselt tunnustatud filosoof.

Auhind ise ja selle üleandmine: (vasakult) kirjastus Argo esindaja Andres Adamson, ESM direktor Daimar Lell ja EOA president Neinar Seli

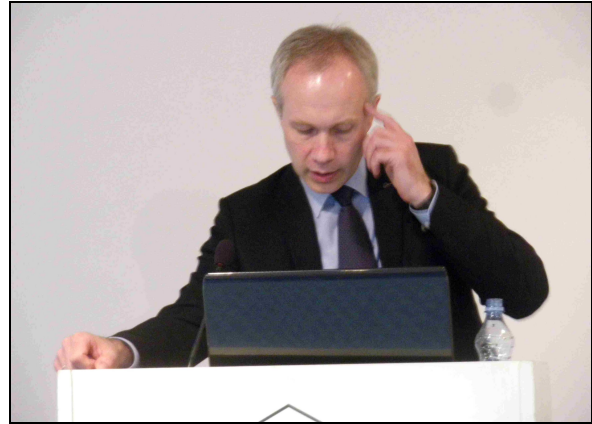
SPORDIMUUSEUMI XXIV KONVERENTS

Eesti Spordimuuseumi XXIV konverents ehk "Olümpiakonverents" toimus 27. aprillil Tallinnas Rahvusraamatukogu väikeses saalis. Avaettekande teemal „Müüdid, kuulujutud ja valeväited spordis“ pidas EOK president Mart Siimann. Eesti Spordimuuseumi direktor Daimar Lell arutles seoste üle „Sport. Muuseum. Olümpia“. Tallinna Ülikooli Terviseteaduste ja Spordi Instituudi direktor, dotsent Kristjan Port esitas küsimuse “Kas ikka teame, milleks pingutame?” ja pakkus sellele võimalikke vastuseid. Spordimuuseumi teadussekretär Kalle Voolaid valgustas kuulajaid saja aasta tagusest eestlaste esimesest olümpialkäigust – “Pioneerid Stockholmis”. Eesti Rahvusringhäälingu spordireporter Tarmo Tiisler pakkus kaasmõtlemisvõimalust teemaga: “Miks

on medal inimestele nii tähtis? Arutus Londoni olümpiamängude ootuses”. Lahates teemat “Pallimängud *contra* olümpiamedalid” jäi ajakirja Jalka peatoimetaja Indrek Schwede ka seekord truuks jalgpallile. Olümpiatemaatikast Eesti Spordimuseumi kogudes andis ammendava ülevaate muuseumi peavarahoidja Kaie Voolaid. Konverentsi lõpetas Spordimuseumi teadurite Kaarel Antonsi ja Anu Sillastu intrigeeriv ühisettekanne: “Mida räägivad meile olümpiamängude allikad sellest, mida ei olnud?”

Mart Siimann

Daimar Lell

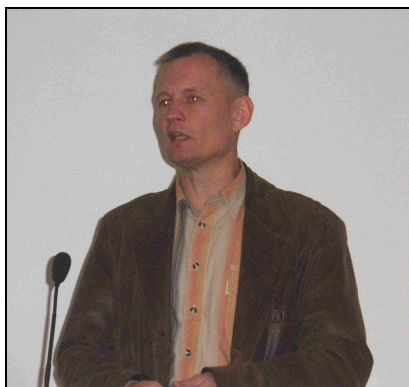
Kristjan Port

Kalle Voolaid

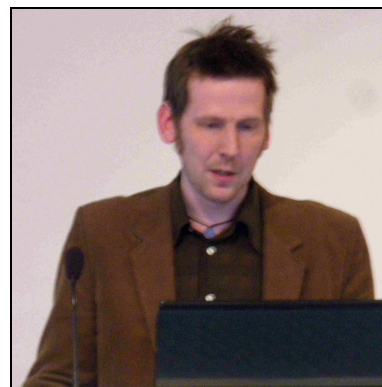
Tarmo Tiisler

Indrek Schwede

Kaie Voolaid

Kaarel Antons

Vaade konverentsisaali

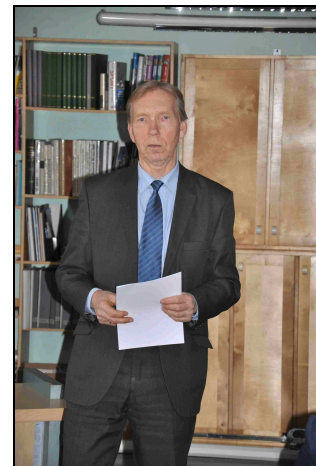
ESAS ÜLDKOGU JA KOOLITUSPÄEV

Ille Palm

2. mail oli spordimuseumisse jõudnud 30 seltsi liiget. Enn Mainla andis ülevaate seltsi ja Rein Järva Tallinna osakonna tegevusest möödunud poolaastal. Revisjonikomisjoni esimees Mai Luik esitas 2011. aasta majandusaruande, mis üksmeelselt kinnitati.

Seltsiliikmete ees annavad aru Enn Mainla ...

... ja Rein Järva

Peale vaheaega tutvustas spordimuseumi raamatukogu juhataja Aune Anton Eesti Muuseumide veebivärvavat MUIS ning Sportnet Spordiinfo OÜ sporditoimetaja Aare Oja Eesti Spordibiograafilise Leksikoni internetiväljaannet ja selle võimalusi ning sporditulemuste andmebaasi.

Seejärel esitles Tiit Karuks oma äsjailmunud raamatu "101 eesti spordilugu" ideed ja saamiskäiku. Raamatu lisaväärtuseks on arvutiketas spordireportaažide katkenditega alates 1936. aastast. Tiit Karuks vastas ka

rohketele küsimustele, mis puudutasid peamiselt tema kui spordiajakirjaniku ja Eesti Raadio sporditoimetuse tegevust, kiites eriti praeguseid noori sportitoimetajaid. Ta arvas aga ka, et paberil spordihäälekandjat, mida paljud igatsevad, tagasi saada pole väikses tiraaži tõttu lootust.

Aune Anton jagas MUISitarkusi Aare Ojale ulatas tänuks meene Enn Mainla

Tiit Karuksi emotsionaalset esinemist reedavad žestid

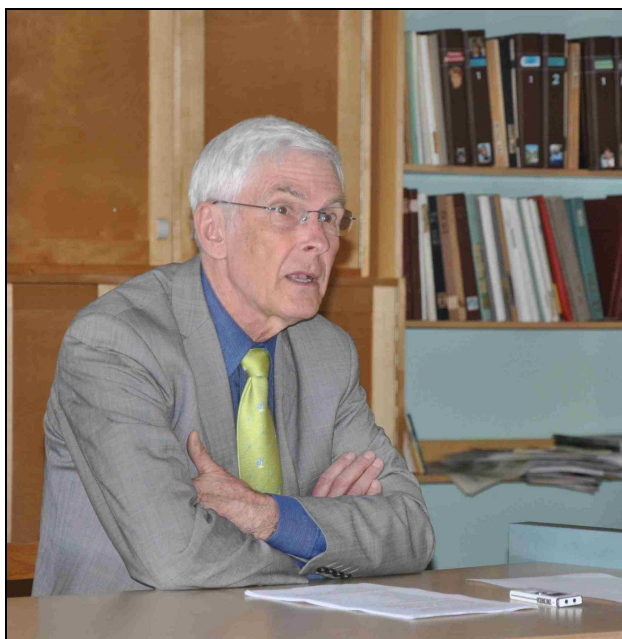
SPORDIMUUSEUM PRIMA VISTAL

Eesti Spordimuseum oli taaskord osaline kirjandusfestivalil Prima Vista, mille põhiprogramm toimus sel aastal 10.–12. maini Tartus ning 13. mail Elvas. Juba Prima Vista eelürituste raames toimus 9. mail spordimuseumis kohtumine lastekirjanik Mika Keräneniga. Külaline rääkis haaravalt sporditeemast oma raamatutes. Lisaks toimus väike viktoriin, kus võimalik auhindadena võita Mika raamatuid.

TÜ Raamatukogu ees 10. ja 11. mail toimunud raamatulaadal sai teiste pakkujate hulgas ka spordimuseumi trükiseletilt vahvate laadahindadega soetada põnevaid spordialaseid trükiseid ning museumi meeneid.

Mika Keränen tutvustamas oma raamatuid

Mõni tund enne Prima Vista eelürituse algust oli erakorralise seltsipäevana Spordimuuseumis kohtumine Aarand Roosiga (*pildil*) ja päevale sobivalt samuti juttu kirjandusest. Nimelt meie raamatute-raamatust – eeposest „Kalevipoeg”. Aarand Roos arutas emotsionaalselt ja kirglikult lahti teemat "Kalevipoeg, spordimees". Pikemalt saavad huvilised selle arutluse käiku loodetavasti lugeda juba järgmisel aastal Toimetiste sarjas ilmuvast tema uurimistöde kogumikust.

KOHTUMINE ENDISE SPORDITEGELASEGA

Viive Reesar

15. mai ESAS Tallinna osakonna seltsiõhtule TLÜ raamatukogu kohviku saali tuli 22 liiget, et kuulata mitmekülgset Sven Kolgat. Põhiteemaks oli nõukogude ja Eesti sport 1970–1999.

Eesti oli üks osa N Liidust ja see mõjutas kogu spordi korraldust Eestis. Eesmärk oli olla parim riik spordimaailmas, tähtis oli olümpiamedal, au ja kuulsus rahvusvahelisel rindel. Noortel oli põhiline kehaline kasvatus, aluseks spordikoolide süsteem. Rahastamine toimus läbi spordiühingute Moskvast. Metoodika oli vähene, koormusi tõsteti, treeniti ööselgi. Eeskujuks SDV metoodika ja plaanid. Varustust jagati vastavalt suhetele, süsteem töötas parteiga kooskõlas. Enne võistlusi, öösel, kui sportlased magasid, pidasid ametnikud,

delegatsioonide juhid, esindajad pidu rohke piiritusega, mida manustati klaasiga ja peale maiustati kalamarjaga.

Täname Sveni meenutamast üht ajajärku Eesti spordis, kui ta ise oli spordi juures. Kaugel pole ta spordist ka praegu – 2003. aastast on Sven Kolga AS Spordiennustus juhatus liige.

OTEPÄÄ TALISPORDIMUUSEUMI MÄLUMÄNGUD

17. mail toimunud kolmanda Otepää Talispordimuuseumi mälumängu neljapäevakuga lõppesid kevadhooaja ajuragistamised Nuustakul. Kui eelmisel korral 12. aprillil oli 30 küsimusega paarismälumängu edukaim olnud 44 punkti kogunud võistkond „Pehmed ja karvased” Keeni (41) ning võrdselt 36 punkti saanud Otepää linna ja Palupera/Rõngu ühendpaari ees, siis viimasel korral suutis esimese mängu võitja Palupera (26) napilt edestada Otepää linna (25) ja sama napilt jäeti Keeni (24) kolmandaks.

Edasised plaanid Otepää mälumängude osas selguvad sügisel. Hoidke mälu värsket ning jälgige reklaame – kõikvõimalikud spordimuuseumi teised mälumängud kestvad peaaegu aastaringelt!

JÄRJEKORDNE AASTARAAMAT

EOK infotunnis 15. mail esitles Kultuuriministeeriumi asekancler Tõnu Seil Eesti spordi aastaraamatut 2011, mida jälgis saalitäis spordirahvast

MUUSEUMIÖÖL PÜSTITATI REKORD

Daimar Lell

19. mail toimunud muuseumiöö tõi Tartus spordimuuseumisse 1328 uudistajat! See on spordimuuseumi muuseumiööde absoluutne rekord.

Seekordne muuseumiöö tõmmati kohe suure hooga käima. Juba esimene tund tõi muuseumisse üle 130 inimese. Esimesed uudistajad olid Tartu külalised Itaaliast ning üldse oli meie oma inimeste kõrval läbi kogu õhtu meeldivalt palju välismaalasi. Katkematu vool inimesi hakkas muuseumisse saabuma enne kella 20.00 ning järgnevatel tundidel oli külastajaid keskmiselt üle 300 tunnis. Kell 21.41 ületati senine spordimuuseumi muuseumiööde rekord 962 (2011. aastast) ning 21.54 saabus selle õhtu tuhandes külastaja. Korraldajate mõningane kahtlus, et samaaegselt toimuv jalgpalli Meistrite liiga finaalmäng võib viimase tunni külastajate arvu madalaks jätta või öömäluka osavõtjaskonda kahandada, oli asjatu. Veidi pärast kella 23.00 alanud mälumängule õnnestus end kirja panna 17 võistkonnal (*vt foto*), mitmele hilisemale sooviavaldajale tuli ruumipuudusel paraku ka ära öelda. Meeleolukas mälumäng lõppes tund pärast südaööd, kui tasavägises konkurentsis osutus edukaimaks üksikvõistleja Laarimart, kes edestas napilt teise koha saavutanud ToivoK-d ning diferentseeritud punktiarvestuse alusel kolmandale kohale jäänud kolmikut "Kuldne trio".

Üle-eestiline muuseumiöö oli osa üle-euroopalisest muuseumiööst, mida korraldatakse juba kaheksandat korda. Aasta-aastalt on muuseumiöö Eestis üha enam populaarsust võitnud ning see meeldiv tava jätkus ka sellel aastal.

Vaatamata hilisele tunnile olid eriti agaralt tegevuses lapsed

KAIA KANEPI VÕISTLUSVARUSTUSE ERIVÄLJAPANEK

Siim Randoja

Eesti esitennisisti 2011. aasta võistlusvarustus on eksponeeritud spordimuuseumi II korrusel. Väljapaneku juures saab oma silmaga uudistada ühe säravaima Eesti naissportlase poolt 2011. aastal kasutatud varustust, sealhulgas autogrammiga tennisepalli- ja reketit. Vaatamiseks on väljas ka kaunis võistlusriietus.

Karjääri jooksul on Eesti parim naistennisist saavutanud 3 WTA ja 8 ITF turniirivõitu. Kõrgeimaks seniseks positsiooniks WTA edetabelis on Kaial olnud 16. koht (14. veebruaril 2011). Kaia Kanepi võistlusvarustus jõudsid muuseumisse koostöös Eesti Tennise Liiduga.

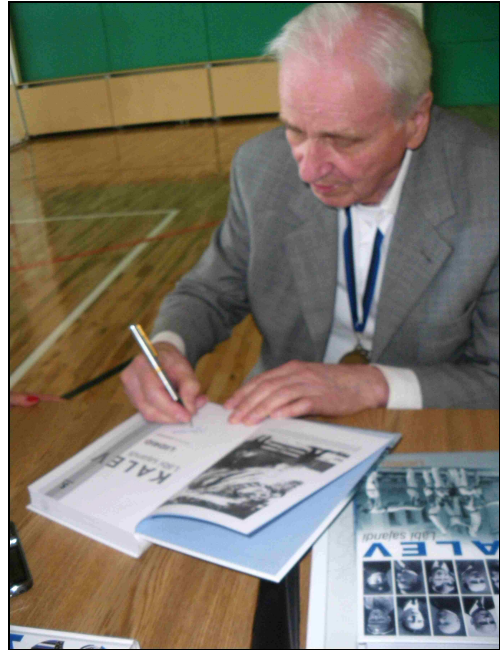
EESTI SPORDISELTS KALEVI 111. AASTAPÄEV

25. mail tähistati Sillamäel Eesti Spordiseltsi Kalev 111. aastapäeva. Pidukõnede ja kohalike võimlejate esinemise kõrval oli kavas ka värskelt ilmunud trükise „Kalev. Läbi sajandi. Liidrid” tutvustus ning Kalevi-teemaline mälumäng (*fotol võidukad kolmikud: II Ida-Virumaa, I Tartu ja III Rakvere*).

Käidi ka linnapea vastuvõtul, imetleti linna linnavalitsuse maja tornist, tutvuti linna vaatamisväärsustega ka lähemalt, sealhulgas kohaliku muuseumiga.

*Liidrite raamatu koostajal
Juhan Maidlol tuli anda
hulgaliselt autogramme*

Muuseumist ei puudunud huvitavad spordieksponaadid, aga Kalevi tegevjuht Aleksander Tammert jäi pildile hoopis teist laadi väljapaneku ees

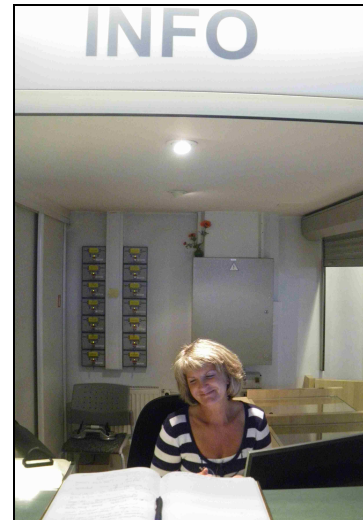
TARTU TÄNAS MUUSEUMITÖÖTAJAJD

Daimar Lell

29. mail toimunud Tartu linna traditsioonilisel muuseumitöötajate tänuüritusel pälvis teiste seas linna tänukirja spordimuuseumi administraator Liivi Sõerunurk.

Eesti Trükimuuseumis toimunud tseremoonial andis linnapea Urmas Kruise tänukirjad üle ühtekokku kaheteistkümnele muuseumitöötajale, kes olid äramärkimist leidnud nende endi kolleegide poolt. Liivi Sõerunurga puhul tõsteti

esile tema pühendunud igapäevatööd, külastajaisse sooja ja hoolivat suhtumist, mis on kaasa aidanud spordimuuseumi avatud ja rõõmsameelse näo kujundamisele.

Tartu linnapea Urmas Kruise muuseumitöötajate ees

Liivi oma tööpostil

PÄRNU ÖÖMÄLUKAS OLII RAHVAROHKE

Daimar Lell

5. juunist 16. juulini oli Eesti Spordimuuseum külas suvepealinnas. Pärnu Keskraamatukogu (Akadeemia 3, Pärnu) I korruse galeriis oli neil päevadel avatud väljapanek “Spordimuuseum suvepealinnas”, mis koondas eneses paremaid hetki muuseumi varasematest hittnäitustest “Vaimuvara võim” ja “Vigri kutsub külla”.

Näituse esimene osa tutvustas eestikeelseid rariteetseid spordiraamatuid, mis on erinevatel aegadel kujundanud Eesti spordimaastikku. Arvamusi nende kohta on kirjutanud mitmed tuntud inimesed – Sulev Vahtre, Atko Viru, Raul Rebane, Vello Lään, Esta Tatrik, Tiit Karuks, Ülo Tuulik jt. Näituse teine osa pakkus aga võimalust osa saada erinevatest loomadest, lindudest ja teistestki tegelastest, kes maskottidena suuremate spordivõistluste lahutamatuks kaaslasteks on kujunenud.

5. juunil juhatati meeleolukalt sisse spordimuuseumi suvepealinna tulemine ja olemine. Näituse avamisele järgnes spordimuuseumi mälumängude ühe firmamärgi – öömäluka “proovietendus” Pärnus. Ning see läks igati korda! Raamatukokku oli kogunenud 13 võistkonda, ühtekokku poolesaja mälumänguhuvilisega.

Mäng ise kulges üksikvõistleja Jaan Alliku juhtimisel. Allik kasutas suurepäraselt ära öömälukate punktiarvestussüsteemi võimaluse, mis annab üksi mängijatele eelise. Juhtpositsioonil püsis ta algusest lõpuni, kuigi vahepeal said suuremaarvulised võistkonnad talle päris kandadele. Lõppkokkuvõttes järgnesid Allikule Matis ja Urmas Song ning 3-liikmeline Raeküla võistkond. Tavapärase punktiarvestuse korral läinuks võit aga hoopis raamatukogu enda 6-liikmelisele võistkonnale, kuid öömäluka formaat ei võimaldanud neil 5. kohast kõrgemale tõusta.

Pärnu mänguga lõppes spordimuuseumi tihe mälumänguhooaeg. Uus hooaeg saab avapaugu aga juba 21. septembril Teadlaste Öö raames toimuva öömälukaga.

SPORDIMUUSEUMI DIREKTORINA JÄTKAB DAIMAR LELL

Kultuuriminister Rein Lang kinnitas konkursikomisjoni ettepanekul Daimar Lelle (*pildil oma töölaua taga*) teiseks ametiajaks Eesti Spordimuuseumi direktoriks.

Daimar Lell (43) on juhtinud Eesti Spordimuuseumi alates 2010. aastast, enne seda töötas ta kaheksa aastat Eesti Spordimuuseumi arendusdirektorina, ta on olnud ka Eesti Spordimuuseumi teadur ja avalike suhete kuraator.

Lell on lõpetanud Tartu Ülikooli ajaloo erialal. Ta on Eesti Olümpiaakadeemia ja Eesti Spordiajaloo Seltsi liige, mitmete trükiste, koguteoste ja teatme- kirjanduse autoreid, samuti on ta avaldanud spordiajaloolaseid artikleid ajakirjanduses ja rahvusvahelistes teaduskogumikes. Lell on spordimuuseumi püsinäituse „Hortus Athleticus“, Otepää Talispordimuuseumi püsinäituse „Jää ja lume sümfoonia“ ja teiste spordinäituste koostajaid ja korraldajaid.

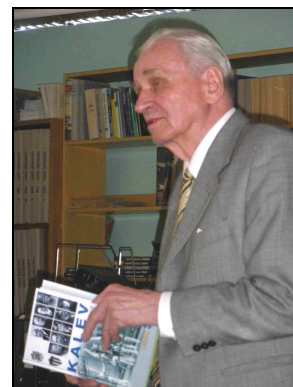
Kultuuriministerium korraldas konkursi Eesti Spordimuuseumi direktori ametikohale seoses direktori tähtajalise töölepingu peatse lõppemisega. Daimar Lelle teine ametiaeg Eesti Spordimuuseumi direktori ametikohal algab 20. jaanuaril 2013. Tema tööleping kestab kolm aastat.

AUHINNAD JAGATUD, UUS KALEVI RAAMAT ILMUNUD

Ille Palm

Juuniku seltspäeval Tartus tehti teatavaks spordiajalooliste teatmematerjalide kogumise XXXV võistluse tulemused (*vt lk 23–24*).

Päeva teises osas esitleti Kalev-100 seeria viimast, viiendat raamatut "Liidrid". Päev varem oli seda tehtud rahvusraamatukogus Tallinnas, nüüd siis ka Tartus. Esitlusel lausus sissejuhatavad sõnad Kalevi tegevjuht Aleksander Tammert ning raamatu sisu ja vaevalist ilmumiskäiku tutvustas koostaja Juhan Maidlo (*pildil*).

*Juhan Maidlo on saanud
ESAS kiidutunnistuse*

*Aleksander Tammerti autogrammi värskesse
raamatusse ootavad Olaf Langsepp ja Ille Palm*

JALGPALLIMAASTIKUD SPORDIMUUSEUMIS

Siim Randoja

8. juunil avati Eesti Spordimuuseumis rahvusvaheline fotonäitus „Football Landscapes – Jalgpallimaastikud“, mille autoriteks on Mikko Auerniitty ja Harri Heinonen Soomest.

Jalgpalli EM-võistluste finaaltorniiri lävepakul avatud fotonäitus annab süvenenud jalgpallihuvilisele võimaluse tunnetada, kuidas jalgpall suudab maailma eri paigus vormida inimkeskkonda ning mõjutada igapäevaelu. Üha enam tõuseb jalgpalli sportliku tähenduse kõrval esile ka selle sotsiaalne, poliitiline ja kultuuriline tähtsus ning kui vaadata asju just läbi niisuguse prisma, võime öelda, et jalgpallimaastike näitus ei ole muud kui kaasaegse Euroopa portree.

Tundlikult valitud fotodega näitusel ei näe me esinduspilet glamuursest jalgpallistaadionidest ja suurvõistlustest ega ka taotluslike kontraste, vaid eelkõige objektiivseid ülesvõtteid jalgpallist ja jalgpallistaadionidest kui täisväärtuslikust osast meie kultuuriruumis. Jalgpall on enam kui suurvõistlused, klubikultuur ja sporditaristu –

jalgpall on võimeline jäädavalt kujundama meid ümbritsevat (mõtte)maastikku. Autorid loodavad, et näitus suudab anda panuse jalgpalli sotsiaalse ja kultuurilise tähenduse veelgi sügavamaks mõistmiseks.

Avamisel viibisid ka näituse autorid, kes on koostööd teinud juba pikka aega, esimese ühisnäituseni jõudsid nad juba 2006. aastal. Mõlemad mehed on ka suured jalgpallifännid. Harri Heinonen on sellest sotsiaalsest nähtusest isegi doktoritöö kirjutanud.

Jalgpallimaastike näitus jääb avatuks kuni 8. juulini. Kohapealt on võimalik soetada ka Auerniitty ja Heinoneni jalgpallimaastike fotoalbum, milles sees hulgaliselt rohkem pilte kui näitusele jõudis.

EESTI SPORDIMUUSEUM QRpedia TESTIJA

Siim Randoja

Eesti Spordimuuseumist sai esimene QRpedia võimalusi pakkuv asutus Eestis. Eesti Spordimuuseumi ja MTÜ Wikimedia Eesti koostöö võimaldab kõigil nutitelefonide omanikel muuseumi püsiekspositsiooni küllastades saada sobivas keeles lisainformatsiooni Vikipeedia vahendusel.

8. juunil kuulutati muuseumis pidulikult alanuks Eesti Spordimuuseumi ja MTÜ Wikimedia Eesti koostöö, mille käigus lisab spordimuuseum püsiekspositsiooni QR-koodid, mis viitavad Vikipeedia artiklitele, Wikimedia Eesti aga aitab parandada Eesti spordi kajastust Vikipeedias.

"Tehnilise lahendusena kasutatakse Briti vikipedistide loodud mobiilirakendust nimega QRpedia, mis võimaldab näidata igale nutitelefoniga huvilisele Vikipeedia artiklit just tema soovitud keeles," selgitas Wikimedia Eesti juhatuse liige Raul Veede. "See on ainulaadne võimalus tutvustada algul spordimuuseumi, hiljem aga tervet Tartut rahvusvaheliselt minimaalsete kuludega, kaasates kogu maailma vabatahtlikke."

Ühtlasi algab spordimuuseumist ka Wikimedia Eesti suur Tartupeedia projekt, mille eesmärk on katta Vikipeedia artiklitega paljudes keeltes kogu Tartu linn. Nii loodud artiklite juurde saab QR-koodide abil omakorda suunata Tartut küllastavad turistid, kes soovivad saada linna vaatamisväärsuste ja ajaloo kohta rohkem teavet kui mahub ühele infotahvlile. Esimesena kogu maailmas hakkas sarnast lahendust kasutama tänavu mais Monmouthi linnake Walesis, Tartu projekt on maailmas suurim omalaadne. Spordimuuseumil ja MTÜ Wikimedia Eestil on edaspidi kavas korraldada ka sporditeemalisi artikli- ja fotovõistlusi, et pakkuda osalemisvõimalust kõigile huvilistele.

Hetkel on spordimuuseumi küllastajal võimalus hankida püsinäitusel täiendavat teavet kuni 25 keeles kõikide meie olümpiavõitjate, aga ka Georg Lurichi, Georg Hackenschmidti jt kohta. Tulevikus lisanduvad viited

spordiorganisatsioonidele, spordialadele ning meie spordiajaloo põnevatele sündmustele.

QRpedia projekt toodi avalikkuse ette 2011. aasta aprillis. Praeguseks kasutavad seda mitmed asutused üle kogu maailma, sealhulgas muuseumid Suurbritannias, USA-s ja Hispaanias.

Lisainfo: Siim Randoja, Eesti Spordimuuseumi arendusjuht, tel 51 922 884; Raul Veede, Wikimedia Eesti, tel 50 53 766

SAJA AASTA TAGUSED OLÜMPIAMÄNGUD TALLINKI LAEVADEL

Daimar Lell

Alates juunikuust on Tallinki Tallinn-Stockholm või Riia-Stockholm laevadega reisijatel võimalus uudistada Eesti Spordimuuseumi ainulaadset fotonäitust "Saja aasta tagused olümpiamängud: Stockholm 1912". Näitus jääb avatuks suve lõpuni.

Käesoleva aasta suvel möödub 100 aastat olümpiamängude toimumisest Stockholmis, kus eduka olümpiadebüüdi tegid ka eestlased. Maadleja Martin Klein võitis esimese eestlasena olümpiamedali. Hõbemedali tagas Kleinile võit Soome maadleja Asikainen üle, kusjuures tänu tollaste võistlusreeglite eripärale venis meeste maadlusmatš ülipikaks, kestes koguni 11 tundi ja 40 minutit! Tegemist on tänaseni Guinnessi rekordite raamatusse kuuluva saavutusega kui kõigi aegade pikim ametlik maadlusmatš!

Korralduslikult ja sportlikult õnnestunud Stockholmi olümpiamängud jäid aastakümneteks olümpiamängude musternäidiseks. Mängude kangelasteks tõusid kolm kuldmedalit võitnud Soome jooksja Hannes Kolehmainen, viie- ja kümnevõistluse võitja ameeriklane Jim Thorpe ning laskmises kolm kulda ja kaks hõbemedalit võitnud rootslane Vilhelm Carlberg.

Eesti Spordimuuseumi, Eesti Olümpiakomitee ja AS Tallink Grupp koostöös sündinud väljapanek toob esmakordselt vaatajate ette sellise koguse – poolsada fotot – Eesti Spordimuuseumis talletatud Stockholmi olümpiamängude postkaardikogust. Väga hea kvaliteediga jäädvustused pakuvad kindlasti hulgaliselt avastamis- ja üllatumisrõõmu nii suure kui vähema spordihuviga inimestele. Loomulikult saab piltidel näha mängude suuri nimesid, pidulikke hetki, aga ka toonase Stockholmi ja inimeste elu-olu.

Tallinn-Stockholm laevaliinil saab näitusega tutvuda kruisilaevadel Baltic Queen ja Victoria I, Riia-Stockholm liinil kruisilaevadel Festival ja Romantika. Näitused asuvad laevade restoranigaleriide vahetus läheduses.

OLÜMPIAOOTUS JA OLÜMPIAHARULDUSED TASKU VAATEAKNAL

Siim Randoja

Alates 11. juunist saab Tartus Tasku keskuse Soola tänava vaateakandel näha meie olümpiavõitjate galeriid ning lisaks muudki põnevat.

Londoni olümpiamängude ja põneva olümpiasuve ootuses on kõikidele tartlastele ning linna külalistele Tasku keskuse vaateaknal esinduslik olümpianäitus. Eesti Spordimuuseumi väljapanekus saab nii sõnas kui pildis tutvuda kõigi eestlastest suveolümpiavõitjatega, täiendada oma olümpiateadmisi rändnäituse "Olümpia ja mängud – pidu meis enestes" valikust ning kasutada harukordset võimalust heita pilk valikule Eesti Spordimuuseumi olümpiaharuldustele. Vaateaknal (vt fotosid allpool) on väljas näiteks olümpiavõitja Aavo Pikkuusi jalgratas, Gerd Kanteri ketas, Viljar Loori võrkpall, Svetlana Tširkova floretid kui ka teisi ajaloolisi esemeid.

Kes oli esimene eestlasest olümpiavõitja? Millal sai eestlane kuldmedali veepallis, millal võrkpallis, millal korvpallis? Kes alistas olümpiamängude maadlusturniiril kõik vastased kokku vaid veidi enam kui 13 minutiga? Millise rattaga võistles Aavo Pikkuus? Kus asub Eesti Spordimuuseum? Kes on karjääri jooksul püstitanud 43 maailmarekordit? Milline nägi välja Eesti esimene kahekordne olümpiavõitja?

Kõigile neile küsimustele saab kuni 22. juulini vastuse Tasku keskuse vaateaknalt Eesti Spordimuuseumi olümpiateemalisest väljapanekust.

Olümpiavõitjate stendid on valminud koostöös Eesti Olümpiakomiteega.

HINNALINE ANNETUS

Daimar Lell

15. juunil leidis aset erakordne sündmus – austraallane Ian Fraser andis Eesti Spordimuuseumile üle 1924. aasta olümpialase, tõstja Gustav Ernesaksa medalid ja olümpiamängudest osavõtja diplomi. "Leidsin, et aastaid minu suguvõsa käes olnud auhindade õige koht on Eestis ning mul on tõeliselt heameel, et asi on teoks saanud", ütles Tallinnas Eesti Olümpiakomitees

toimunud kohtumisel Ian Fraser. Spordimuuseumi hinnangul on tegemist üsna harukordse juhtumiga, et keegi nõ maailma teisest otsast sellise asja ette võtab. Seda meeldivam on üllatus, et meie spordiajaloo mosaiiki lisandus selline kaunis killuke.

Ühtekokku sisaldas väärtuslik annetus lisaks olümpiamängude osavõtjadiplomile 20 medalit ja märki. Teiste seas jõudsid muuseumi kogusse Pariisi olümpiamängude osavõtjamedal, 1922. aastal Tallinnas toimunud tõstmise MM-võistluste pronksmedal, Eesti esivõistluste medalid jne.

1896. aastal sündinud Gustav Ernesaks jõudis Eesti tippõstjate hulka juba enne Eesti iseseisvumist. 1922. aasta kodustelt MM-võistlustelt jäi tema saagiks pronksmedal, kaks aastat hiljem saavutas ta Pariisi olümpiamängudel sulgkaalus 6. koha. Oma karjääri jooksul püstitas ta 4 maailma-, 7 olümpia- ja 14 Eesti rekordit. 1926. aastal emigreerus ta Brasiiliasse, sealt edasi liikus aga Austraaliasse, kus paraku 1932. aastal suri kollatõppe. “Tema spordiauhinnad jäid seejärel tema venna Johannese valdusesse. Johannes ehk onu Jack, nagu meie teda kutsusime ja tema abikaasa Mari olid väga toredad inimesed, mul on nendest väga head mälestused”, ütles Ian Fraser, “järglasi neil paraku aga polnud ning seetõttu jäid Gustavi auhinnad meie pere kätte. Hoidsin neid kui kaunist mälestust”.

OLÜMPIASANGARITE NÄITUS

Siim Randoja

Terve juulikuu jooksul on võimalik saada Tartu kaubamaja III korrusel terviklik ülevaade Eesti olümpiavõitjatest läbi aegade.

Vähem kui kuu aega enne Londoni suveolümpiamängude algust on kõigil Tartu kaubamaja külastajatel suurepärase võimalus Eesti Spordimuuseumi vahendusel heita pilk Eesti olümpiavõitjatele läbi aegade. Alates 1920. aastal tõstmises kuld-

medali koju toonud Alfred Neulandist, 1936. aastal maadluses kaks kulda võitnud Kristjan Palusalust kuni tänapäevaste spordikangelaste Erika Salumäe, Erki Noole ja Gerd Kanteri fotodeni välja.

Millised nägid välja endisaegsed olümpiatahed? Millistel aladel on Eestisse kuldmedaleid toodud? Mitu olümpiavõitjat Eestist on võrsunud? Neile ja teistelegi küsimustele saab terve juulikuu jooksul vastuse Tartu Kaubamaja III korruse näituseseinalt. Kel soovi aga oma silmaga väärtuslikke olümpiamedaleid üle vaadata saab teha juba Eesti Spordimuseumis kohapeal.

EEESTI SPORDIMUUSEUMI XXXV TEATMEMATERJALI KOGUMISE VÕISTLUS

Žürii koosseisus Enn Mainla (esimees), Kaie Voolaid ja Anu Sillastu, tutvunud võistlusele 66 autorilt laekunud 65 töödega, otsustas:

I AUHIND

Rein Järva (*pildil*). Eesti meistrivõistlused korvpallis meestele 1925-1940. Tallinn, 2011.

II AUHIND

Ille Palm. Tanta. Teadmisi ja meenutusi. Pühendatud Vilma Jürisma 90. sünniaastapäevale. Tartu, 2012.

III AUHIND

Walter Kajak. Tuntud ja tundmatu. Tallinn, 2011.

ERIAUHINNAD:

PARIM MÄLESTUSTE KOGU

Ants Kask. Muskliammuga vaimu teritamas. Spordist ja maadlusest meenutusteraamatus Punatriibulise tekli all. Tartu, 2012. + raamat Punatriibulise tekli all. Tartu: [Härmametsa Talu Kirjastus], 2011 ja 2 fotot

PARIM AUTOBIOGRAAFILINE TÖÖ

Aldo Kals. Sport minu elus. Tartu, 2011.

PARIM VÕISTLUSSARJA ÜLEVAADE

Jaan Ahi. Harrastajate Hokiliiga algaastast – aastani 2012. Tallinn, 2012.

PARIM KROONIKA

Aurile Laaspere; Ain Sepp. ESVL kroonika 2011. Tallinn, 2012.

PARIM SPORDIBAASI AJALUGU

Jaan Aavakivi. Tähtvere Spordibaas. Tartu, 2012.

PARIM SPORDIALA TEATMEMATERJALI KOGU

Linda Martis-Jaanson. Võimlemise tähtsündmused 2011. aastal. Tartu, 2012.

PARIM VETERANIDE SPORDI ÜLEVAADE

Nora Kutti. Eesti meisterujad maailma- ja Euroopa meistrivõistlustel 1986–2011. XXVII (XIII). Tartu, 2012.

PARIM ÜLIÕPILASTÖÖ

Ljudmila Remets. Spordiklubi Peipsiäärsed ajalugu. Tartu, 2011.

PARIM ÕPILASTÖÖ

Klaarika Laur. Rahvaspordivõistlus Jüri Jaansoniga Kahe Silla jooksu näitel. Pärnu, 2011.

PANE TÄHELE!

ESAS liikmetel on liikmemaksu (mis vastavalt üldkoosoleku otsusele on 4 eurot, pensionäridel 2 eurot) ja toetusi on võimalik tasuta Eesti Spordiajaloo Seltsi **arveldusarvele nr. 10152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi juhatusele Spordimuseumi (Rüütli 15, Tartu 51007) kas seltsi esimehele Enn Mainlale (7300754, 56497632, fax 7300763, E-mail: enn@spordimuseum.ee) või laekur-varahoidjale Rait Männikule (7300771, 5119369, E-mail rait@spordimuseum.ee), Tallinna osakonna liikmetel oma osakonna laekurile. **Ootame tegusid ka liikmemaksu võlglastelt!**

✘ ✘ ✘ ✘ ✘ ✘ ✘

**Täname Eesti Kultuurkapitali ja AS Tallinna Sadam
seltsi tegevuse toetamise eest!**

✘ ✘ ✘ ✘ ✘

**Kasutatud ESM kodulehel ilmunud materjale.
Fotod: Villem Lüüs, Enn Mainla, Rait Männik**

✘ ✘ ✘

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 62
koostas ja toimetas Enn Mainla**